

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Політологія

Шифр та назва спеціальності

281 – Публічне управління та адміністрування

Інститут

ННІ соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Цифрове врядування

Кафедра

Соціології і публічного управління (305)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Загальна, обов'язкова

Семестр

2

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Сутула Оксана Анатоліївна

[Oksana.Sutula](mailto:Oksana.Sutula@khpi.edu.ua) Oksana.Sutula@khpi.edu.ua

Старша викладачка кафедри соціології і публічного управління

Авторка понад 30 наукових і навчально-методичних публікацій. Курси: «Соціологія політики», «Соціологія економіки», «Соціальний аудит в організації», «Історія соціології».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](http://web.kpi.kharkov.ua/sp/profesors-ko-vikladats-kij-sklad/)

<http://web.kpi.kharkov.ua/sp/profesors-ko-vikladats-kij-sklad/>

Загальна інформація

Анотація

Програма курсу розкриває зміст політичних інститутів та процесів, характеризує сучасну державу як базовий елемент політичної системи та політичного режиму, покликана формувати політичну свідомість та політичну культуру студентів, їх активну громадянську позицію.

Мета та цілі дисципліни

Ознайомити студентів з теоретичними основами політичної науки, навчити вірно орієнтуватися в політичній площині, підготувати до активної участі в політичному житті. Розвиток здібностей розуміння політичних відносин і процесів; набуття навичок і вмінь практичного застосування теоретичних, прикладних та інструментальних компонентів політичного знання.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, реферати, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК2. Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у

загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 13. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

СК 9. Здатність впроваджувати інноваційні технології.

СК 10 Здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

Результати навчання

РН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

РН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

РН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 32 год., практичні роботи – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: "Історія та культура України", "Вступ до спеціальності. Ознайомча практика", "Соціологія",

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Під час проведення лекційних занять з навчальної дисципліни передбачено застосування таких методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод (демонстрація на екрані слайдів презентацій, візуалізації навчального матеріалу); метод проблемного викладення; частково-пошуковий, або евристичний метод (лекції за окремими темами викладаються в проблемній формі). Під час проведення семінарських занять застосовується: репродуктивний метод (засвоєння базових понять курсу); частково-пошуковий, або евристичний метод (під час підготовки індивідуальних проєктів); дослідницький метод (студенти самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть дослідження, виміри та виконують інші пошукові дії для створення презентації на задану тему). Семінарські заняття можуть бути побудовані у формі дискусії

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Сутність і роль політики та політології в житті суспільства.

Політика як соціальне явище. Структура і функції політики. Становлення політології як науки і навчальної дисципліни. Об'єкт і предмет вивчення політології. Її взаємодія з іншими науками. Категорії політології. Її функції та завдання. Теоретична та прикладна політологія. Методи політологічного дослідження.

Тема 2. Політична влада

Природа влади. Соціальне призначення влади. Основні підходи до визначення влади. Походження і сутність політичної влади. Основні види і форми влади. Політична влада. Державна влада. Джерела та ресурси влади. Об'єкти та суб'єкти влади. Суверенітет влади та її розподіл. Легітимність і криза легітимності влади. Ефективність і стабільність політичної влади. Інститут політичної влади в Україні. Принцип розподілу влади.

Тема 3. Політичні режими та політична система суспільства.

Політичні режими як спосіб політичного панування. Ознаки політичного режиму. Типи політичних режимів. Технології розвитку е-демократії. Політичний режим сучасної України. Поняття політичної системи. Структура і функції політичної системи. Умови ефективності і стабільності політичної системи. Типи політологічних систем. Порівняльний аналіз сучасних політичних систем. Політична система України: особливості, структура і тенденції розвитку.

Тема 4. Держава як базовий інститут політичної системи

Поняття держави і її соціальне призначення. Ознаки держави. Основні теорії походження держави. Структура і функції держави. Форми політичного правління. Монархія і республіка та їх форми. Форми державно-територіального устрою. Унітарна та федеративна держави. Конфедерація. Правова держава: сутність і основні принципи. Економічна та соціальна політика держави. Сталий розвиток держави. Громадянське суспільство України під час російсько-української війни.

Тема 5. Політичні партії та виборчі системи

Генезис політичних партій. Передумови виникнення партій сучасного типу та їх роль у житті суспільства. Ознаки та функції політичних партій. Партійні фракції, коаліції, домовленості. Сутність і різновиди партійних систем. Особливості і передумови формування політичних партій і рухів в Україні. Характеристика основних політичних партій в Україні: загальні і відмінні риси. Соціальні функції й види виборів. Принципи виборів. Типи виборчих систем. Інформаційно-комунікаційні технології у виборчому процесі. Виборча система України.

Тема 6. Політичні еліти і лідерство

Поняття політичної еліти. Основні концепції політичного елітизму. Соціальні причини елітарності сучасного суспільства. Типологія еліт. Проблеми формування політичної еліти в Україні. Поняття лідерства: політичний аспект. Підходи до визнання лідерства. Основні теорії лідерства. Типи політичних лідерів. Функції політичного лідера. Роль політичного лідера в сучасному світі. Імідж лідера. Особливості політичного лідерства в транзитивний період.

Тема 7. Політична культура і політична участь

Поняття та основні підходи до визначення політичної культури. Структурні компоненти та функції політичної культури. Типологія політичної культури (Г. Алмонд, С. Верба та ін.). Чинники формування політичної культури. Особливості становлення політичної культури в Україні. Політична участь: форми, типи, суб'єкти. Мотивація політичної участі. Види політичної участі. Поняття і сутність політичної соціалізації.

Тема 8. Світовий політичний процес

Зовнішня політика держави: сутність, функції і цілі. Поняття, типи і види міжнародних відносин. Методи і засоби регулювання міжнародних конфліктів. Роль міжнародних організацій у світовому політичному процесі. Особливості і тенденції розвитку сучасних міжнародних відносин. Геополітичні аспекти. Основні виміри національної безпеки України. Російсько-українська війна: хронологія подій.

Теми практичних занять

Тема 1. Сутність і роль політики та політології у житті суспільства

Політика як наука та мистецтво. Об'єкт і предмет політології. Основні категорії та методи політичної науки. Структура і функції політології. Методи політологічного дослідження. 5. Права людини як критерії гуманістичної політики. Роль політики в житті сучасного суспільства.

Тема 2. Політична влада та механізми її реалізації

Влада як суспільне явище. Особливості політичної влади. Структура політичної влади. Легітимність влади. Типи і параметри легітимності. Проблеми легітимності влади. . Влада і мораль: принципи взаємодії. ЗМІ і влада принципи взаємодії. Мотиви прагнення до влади та підкорення владі. Підвищення легітимність влади політичним суб'єктом: можливості, джерела, структура, функційні обов'язки .

Тема 3. Політичні режими і політичні системи

Політичний режим: поняття і структура. Трансформація політичних режимів. Типи політичних систем. Поняття та джерела тоталітаризму. Фашизм і неофашизм: ідейні джерела, соціальна база, цілі. Демократичний режим та його характеристика. Пряма та представницька форми демократії. Особливості розвитку е-демократії. Сучасні принципи політичної системи і політичного режиму в Україні.

4. Держава як базовий інститут політичної системи

Політична наука про роль та суспільне призначення держави. Форми державного правління та форми державного устрою. Поняття, ознаки і структура громадянського суспільства. Взаємодія громадянського суспільства і держави. Концепція громадянського суспільства в політичній науці. Теорія М. Вебера про контроль державного апарату з боку громадянського суспільства. Принципи сталого розвитку держави. Громадянське суспільство України під час російсько-української війни.

Тема 5. Політичні партії та виборчі системи

Політичні партії: суть і роль в суспільстві та їх типологія. Сутність і різновиди партійних систем. Сучасні виборчі системи. Новітні тенденції в еволюції партій. Плюси і мінуси багатопартійності. Мажоритарна система виборів: переваги і недоліки. Основні переваги пропорційної системи виборів. Інформаційно-комунікаційні технології у виборчому процесі: порівняльний аналіз авторитарних і демократичних виборчих систем.

Тема 6. Політична еліта і лідерство

Політична еліта як суб'єкт політики. Механізми формування еліт. Лідерство та його специфіка в політиці. Типологія політичного лідерства. Політичні еліти та лідерство в сучасній Україні. Що означає бути політичним лідером України? Лідерство і популізм. Основні складові іміджу політичного лідера. Культ особистості і його природа. Сучасна еліта і демократія у світі

Тема 7. Політична культура і політична участь

Поняття політичної культури, її структура, типи і функції. Політична участь та її форми. Політична соціалізація особистості. Етапи політичної соціалізації. Агенти політичної соціалізації. Порівняльний аналіз політичної участі в країнах заходу і Сходу

Тема 8. Світовий політичний процес

Міжнародні відносини та міжнародна політика. Сутність та основні засоби вирішення глобальних проблем сучасності. Україна в сучасному геополітичному просторі. Національні інтереси України. Україна в загальноєвропейському політичному процесі. Соціальні, економічні, політичні, духовні трансформації українців під час російсько-української війни.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни непередбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання у вигляді рефератів та представлення їх як презентацій за двома темами курсу, які студент вільно обирає з числа тем, які пропонуються або узгоджує з викладачем ініціативну тематику. Студент здійснює бібліографічний пошук, складає план презентації або ставить питання, на які треба отримати аргументовану відповідь, опанувавши джерела за темою, студент розкриває зміст питань та представляє виконану роботу на семінарі. Обсяг презентації – 16-25 слайдів, текст доповіді – 4-6 стандартних сторінок. Основний зміст презентації доповідається у вільній формі на семінарському занятті, і студент отримує оцінку (20 балів), що додаються до загального рейтинг.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Головатий М. Ф. Людина і політика : підруч. для студ. ВНЗ Міжрегіон. акад. упр. персоналом. - К.: Персонал, 2012. - 351 с.
2. Політологія : підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навч. закладів / Л. М. Герасіна, В. С. Журавський, В. Я. Зимогляд, Н. П. Осипова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Ін Юре, 2015. – 519 с.
3. Оптимізація виборчих процесів для впровадження ІКТ адміністрування загальнодержавних виборів. Міжнародна фундація виборчих систем, 2024. URL: <http://chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.ifesukraine.org/wp-content/uploads/2024/02/ifes-ukraine-optimization-of-electoral-processes-2024-02-21-ukr-1.pdf-1.pdf>
4. Шляхтун П.П. Політологія: історія та теорія: Підручник / П. П. Шляхтун. — К.: Центр учбової літератури, 2019. — 472 с.
5. Політологія: навчально-методичний посібник для студентів педагогічного факультету / Березовська-Чміль О.Б. (укл.). – Івано-Франківськ : Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2022. – 52 с.

Додаткова література

6. Требін М.П. Соціально-політичні студії / М. П. Требін. – Х.: Право, 2017. – 696 с
7. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2019. – 348 с.

8. Рущенко І. Війна цивілізацій: анатомія російсько-українського конфлікту. – К.: «Києво-Могилянська академія», 2020. – 436 с.
9. Світова гібридна війна: український фронт : кол. моногр. / Нац. ін-т стратег. дослідж. ; за заг. ред. В. П. Горбулін. – Київ : НІСД, 2017. – 494 с.
10. Політологія: підручник / М. П. Требін, Л. М. Герасіна, І. О. Поліщук, Г. Ю. Васильєв, В. Я. Зимогляд; ред.: М. П. Требін; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». - Х.: Право, 2013. - 414 с.
11. Неліпа Д.В. Системний аналіз політології: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019. - 304 с.
12. Fiorina M. Retrospective voting in American National Elections // American Journal of Political Science. Vol 22. No 2. – pp. 426–443.
13. Lewis-Beck M. S., Rice T. W. Forecasting Elections. Washington : Congressional quarterly press, 1992. – 164 p.
14. Політика в особах (Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі: національний і регіональний контексти): навчальний посібник / За заг. ред. проф. Ф.М. Рудича. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2012. – 400 с.
15. Гуменюк Л.Й. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.1. Львів: ЛьвДУВС, 2019. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%9B.%20%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF_%D1%85%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F%20%D1%82.1.pdf
16. Гуменюк Л.Й. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/1/2/соціологія%202.pdf>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді іспиту (30%) , поточного оцінювання (70%): 3 тестові роботи (по 10%), індивідуальні завдання (10%), контрольна робота (10%), презентації (20 %).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochnest/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Володимир МОРОЗ

28.06.24

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Діна ТЕРЕЩЕНКО

28.06.24

